

«فرهیختگان» از آسیب‌های ترجمه همزمان گزارش می‌دهد

جای خالی نظارت

آزاده صالحی
خبرنگار گروه پرونده ترجمه و تالیف، مقایسه‌ها، ایرادات و

آسیب‌شناسی‌ها نسبت به این وادی چندسالی است در حوزه نشر پررنگ‌تر شده است. حالا نمایشگاه‌هایی چون نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران یا نمایشگاه‌های استانی که در برخی ماه‌های سال در دیگر شهرهای کشور برگزار می‌شوند، دسته‌ایه خوبی برای پژوهش محققان در این وادی شده‌اند. از بحث انبوه کتاب‌های ترجمه‌تار در انزوا ماندن آثار تالیفی در بازارهای کتابفروشی میدان انقلاب که بگذریم، بحث ترجمه همزمان مدتی است برای مترجمان مشکلات زیادی را به وجود آورده است، همین چند سال پیش بود که یکی از آثار خالدحسینی با چند ترجمه در یک بازه زمانی منتشر شد که هر کدام از آنها به فراخور سلیقه و قواعد ترجمه، عنوانی را برای این کتاب انتخاب کرده بودند که «ندای کوهستان»، «طنین کوهستان»، «کوهستان ندا داد» و... برخی از این عناوین بودند. ترجمه همزمان یک کتاب به وسیله چند مترجم هرچند در کشور ما به دلیل بهره‌مند نبودن از حق کپی‌رایت، پیگیری قانونی به دنبال ندارد، اما امروز مبدل به یکی از بزرگ‌ترین آسیب‌های این حوزه شده است. دراین پرونده به کمک مترجمان نام‌آشنا به‌زویای پیدا و پنهان این مساله به شکل اجمالی پرداخته‌ایم.

گفته‌ها

یک مارا تن بدون برنده

گیتا گرکانی
نویسنده و مترجم

همچنان به ترجمه می‌پردازد. ایستادگی در مقابل این مقوله را از این جهت بیهوده می‌دانم که برخی ناشران را می‌شناسم که با اعلام‌های رسمی نسبت به ترجمه و انتشار یک کتاب و با در دست داشتن حق کپی‌رایت آن کتاب، باز هم با ترجمه همزمان آن اثر مواجه می‌شوند. با این حال مترجمانی که در تلاشند به‌هر دلیلی، کتاب‌هایی را که دیگر مترجمان در سال‌ها و دوره‌های گذشته ترجمه کرده‌اند، دوباره مورد بازترجمه قرار دهند اشتباه می‌کنند، زیرا در حیطه ادبیات داستانی جهان، آن چه زیاد است، کتاب خوب است ولی از آنجا که این گروه از مترجمان فقط چشم به ترجمه آثار معدودی دارند، آن کتاب‌ها هیچ‌گاه مورد توجه و درنهایت ترجمه قرار نمی‌گیرند. در چنین آشفته‌بازاری تصور می‌کنم، این مخاطب است که باید با دیدگاه حرفه‌ای به خرید کتاب بپردازد و در مواجهه با چند ترجمه از یک کتاب به ذوق و سلیقه خود احترام گذاشته و آن اثری را انتخاب کند که از ترجمه شسته‌رفته و بی‌غلط برخوردار است. در حال حاضر، فاجعه بزرگ‌تر از این ترجمه همزمان، شتابزدگی‌هایی است که حین ترجمه یک اثر صورت می‌گیرد. واقعیت این است وقتی یک کتاب در بستر مسابقه و مارا تن ترجمه قرار گیرد، نتیجه مطلوبی از ترجمه آن حاصل نمی‌شود. تجربه نشان داده مستعدترین و متخصص‌ترین مترجم هم در بازه زمانی کوتاه مدت نمی‌تواند با شتابزدگی به ارائه ترجمه درخشانی دست یابد. ترجمه نیازمند انطباق، بازبینی و نمونه‌خوانی است که در شرایط شتابزده و نداشتن زمان کافی، این مولفه‌ها در اثر شکل نمی‌گیرد. چنین ترجمه‌ای که درنهایت شتابزدگی‌وی قتی منتشر شود، مثل دومینویی می‌ماند که همه عوامل آن یکی پس از دیگری سقوط خواهند کرد. به بیان ساده‌تر، این بازی است که برآیندی جز باخت ندارد. ضمن اینکه همیشه وقتی مترجمی به ترجمه اثری که بارها از سوی دیگر مترجمان ترجمه شده است می‌پردازد، به این فکر می‌کنم که چنین حرکتی چه ضرورتی داشته است، وقتی هنوز تعداد زیادی کتاب نویسنده در جهان است که به معرفی آنها نپرداخته‌ایم. با این حال ارائه راه‌حل برای چنین معضلی کار من نویسنده و مترجم نیست، تنها کاری که از دست من ساخته این است که دست به ترجمه هزار باره وی دلیل اثری نزتم.

دیدگاه

آسیب‌های جبران‌ناپذیر

شهرام اقبال زاده
مترجم

وقتی از ترجمه همزمان حرف می‌زنیم، درواقع اشاره مستقیمی به ادبیات داستانی داریم. شاید به این خاطر که این آسیب در حوزه‌های نظری، فلسفه و علوم اجتماعی کمتر اتفاق افتاده است. خاطرم هست دوستی به این مساله اشاره می‌کرد که یکی از دانشگاه‌های معتبر از مسئول یک دارالترجمه درخواست کرده بود تا تعداد مشخصی کتاب را ظرف دو یا سه هفته ترجمه کرده و ظرف چنین بازه زمانی اندکی این آثار را به این مرکز آموزشی ارائه دهد. وقتی چنین مسائلی درحیطه ترجمه به چشم می‌خورد، چطور می‌توانیم انتظار داشته باشیم پیکره ترجمه از سلامت برخوردار باشد. ترجمه همزمان چندان که اشاره کردم، آسیبی است که گریبان مترجمان امروز را گرفته است. ساختار اقتصاد نشر فعلی ما در رکود و بحران قرار گرفته است، طبیعی است در چنین شرایطی از ناشر گرفته تا مترجم به دنبال این هستند که کتابی را ترجمه و منتشر کنند که از قبل آن به سود اقتصادی دست یابند.

یادداشت

تبعات نپیوستن به حق کپی‌رایت

سیامک گلشیری
نویسنده و مترجم

بازار ترجمه دیرگاهی است داغ شده و در این بین کسانی که به این وادی تمایل دارند، به واسطه ترجمه یک یا دو اثر در این عرصه به طبع آزمایی می‌پردازند. مهم‌ترین مساله‌ای که سال‌هاست مترجمان از آن به‌عنوان اهرم بازدارنده در ترجمه یاد می‌کنند، پیوستن به کنوانسیون برن و برخورداری از حق کپی‌رایت است؛ مساله‌ای که تا امروز صورت نگرفته است. درواقع ما در زمره کشورهایی هستیم که از کپی‌رایت بهره‌مند نیستیم، درنتیجه طبیعی است با اشکالی به نام ترجمه همزمان روبه‌رو می‌شویم. مساله اسف‌بار این است که درجریان انتشار چند ترجمه از یک کتاب، خواننده به خرید اثر می‌پردازد، بی‌آنکه سره از ناسره را تشخیص دهد و به صحت و سقم ترجمه‌های موجود پی ببرد. ای کاش نشریات ادبی که در دهه‌های گذشته پرونوق‌تر فعالیت می‌کردند، همچنان به قوت خود باقی بودند تا از رهگذر آنها، مخاطب می‌توانست به تشخیص بهترین ترجمه‌های منتشرشده از یک کتاب پی ببرد و با مترجم حرفه‌ای و متخصص آن اثر بیشتر آشنا شود. هرچند امروز، شبکه‌های اجتماعی به‌عنوان رسانه‌های نیمه‌رسمی، اطلاع‌رسانی در زمینه‌های مختلف را برعهده گرفته و تا حدودی توانسته‌اند این وظیفه را در زمینه اطلاع‌رسانی ترجمه خوب از بد هم عهده‌دار شوند. با این تفاسیر تفکیک ترجمه خوب از بد در بازار کتاب برای خریدار، کار آسانی نیست. ضمن اینکه به دلیل ناسالم بودن شرایط توزیع و پخش در حوزه نشر، دیده شده ترجمه نامناسب از یک کتاب بیش از کتاب‌هایی فروش کرده که با ترجمه‌های قوی‌تر و حرفه‌ای‌تری عرضه شده‌اند.

نگاه

چند نکته درباره ترجمه همزمان

کاوه میرعباسی
نویسنده و مترجم

ژانرهای محبوب برخی مخاطبان به‌شمار می‌رود و متعاقب آن آثاری چون «آقای»، «دختری در قطار» و... در ایران به فارسی ترجمه شده و در ردیف پرفروش‌های کتابفروشی‌ها قرار گرفته‌اند. نکته زنجاست برخی از این ترجمه‌ها، سالم و مطلوب و بدون اشکالند که به وسیله مترجمان حرفه‌ای عرضه شده‌اند، اما در مواقعی شاهد انتشار کتاب‌هایی هستیم که از سوی مترجمان ناشی و سرشار از غلط منتشر می‌شوند. این مساله باعث می‌شود ذهن خواننده مغشوش شود. البته این اشکال در مواجهه با آثار ادبیات کلاسیک کمتر است، چون ترجمه این آثار به تخصص مترجم احتیاج دارد. از این‌رو ترجمه چنین آثاری کار هرکسی نیست. مساله دیگری که در این حیطه با آن مواجه هستیم، وجود تعدادی از ناشران است که کتاب‌هایشان هیچ‌وقت در نمایشگاه‌های معتبر به چشم نمی‌خورد، ولی تمام مجموعه آثار کلاسیک جهان را منتشر کرده‌اند، بی‌آنکه مترجم این آثار نام‌آشنا باشد. تصور می‌کنم بخشی از این مساله به ناسالم بودن سیستم توزیع در حوزه نشر برمی‌گردد، درواقع عده‌ای از ناشران هستند که از ضعفی که در توزیع وجود دارد، استفاده کرده‌در نمایشگاه‌های استانی کتاب کمفیدترین و موثرترین حرکت فرهنگی است، به عرضه کتاب‌هایی می‌پردازند که عملاً محلی از اعراب برای خواننده ندارند. طبیعی است تا زمانی که به کنوانسیون برن نپیوسته‌ایم و مانند دیگر کشورها از داشتن حق کپی‌رایت محروم هستیم، چنین اشکالاتی در حوزه نشر تمامی نخواهد داشت.

۶۰

براساس آماری که طی ماه‌های اخیر از سوی خانه کتاب ارائه شده است، در نیمه دوم سال ۹۲ و نیمه اول سال ۹۴، درصد از کتاب‌های منتشر شده، به‌ویژه برای طیف مخاطبان کودک و نوجوان، مشتمل بر کتاب‌های ترجمه ۴۰ درصد از این آثار به آثار تالیفی اختصاص یافته است. طی سال‌های اخیر، طر‌هایی از سوی خانه کتاب و با همکاری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای تقویت کتابخوانی و همین‌طور برابری آثار تالیف و ترجمه ارائه می‌شود که از آن جمله می‌توان به طر‌های تابستانه و عیدانه کتاب اشاره کرد.

۱۶۵

کنوانسیون برن برای حمایت از آثار ادبی و هنری که معمولاً به اختصار کنوانسیون برن شناخته می‌شود، یک معاهده بین‌المللی درخصوص حق تکثیر و حق مؤلف است که اولین بار در شهر برن در سوئیس در سپتامبر سال ۱۸۸۶ (شهریور ۱۳۶۵ شمسی) تصویب شد. قرارداد برن مقرر می‌دارد تمام آثار به غیر از آثار عکاسی و کارهای سینمایی از مدت حمایت حداقل ۵۰ سال بعد از مرگ پدیدآورنده برخوردار است. از ۱۸۸۷ میلادی تاکنون ۱۶۵ کشور به عضویت این کنوانسیون درآمده‌اند ولی کشورهای افغانستان، اوگاندا، ایران، بوروندی، پاپوا گینه‌نو و ... هنوز به عضویت درنیامده‌اند.

۱۰۰ هزار نفر

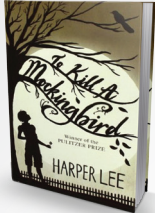
پژوهش‌هایی که در جریان برگزاری بیست‌ونهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران انجام شده، نشانگر حضور ۵ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر بازدیدکننده از نمایشگاه کتاب در شهر آفتاب بوده که در نخستین نتیجه به دست آمده از این پژوهش بیشتر آنان را در سال جاری زنان شکل داده‌اند. نتیجه دیگری که از این نظرسنجی حاصل شده نشان می‌دهد دانشجویان در میان مشاغل سهم بیشتری در بازدید از نمایشگاه کتاب داشته‌اند. در نتیجه دیگری از این پژوهش به این نتیجه رسیدیم که بیشترین سن در میان بازدیدکنندگان از نمایشگاه متعلق به دو گروه سنی ۲۰ تا ۲۴ سال و ۲۵ تا ۲۹ سال است که به ترتیب ۳۱/۵ و ۳۶ درصد را شامل می‌شود.

۸۲

بعد از برگزاری بیست‌ونهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، آمارها نشان از آن داشتند که امسال سهم تهرانی‌ها در جریان بازدید از نمایشگاه در مقایسه با سال قبل، ۶ درصد کاهش یافته است. بخش ناشران بین‌الملل که عرضه‌کننده کتاب‌های ترجمه هستند، در نمایشگاه امسال، ۲۴ درصد از مخاطبان را به سمت‌وسوی این کتاب‌ها جلب کردند و ناشران عمومی با ۸۲ درصد توانستند با استقبال بیشتری از سوی بازدیدکنندگان مواجه شوند. بیست‌ونهمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در مجموع با رشد جمعیتی بازدیدکنندگان مواجه بود.

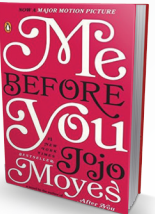

نگاهی به برخی کتاب‌های پرفروش در سال ۲۰۱۶

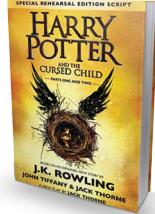
«کشتن مرغ مقلد» اثر هارپرلی

از معروف‌ترین آثار ادبیات جهان به‌شمار می‌رود. این کتاب جنایی در طول سال‌های مختلف مورد توجه مخاطبان داخلی و خارجی بوده است.

«من پیش از تو»

«من پیش از تو»، اثر جوجومویز هم یکی دیگر از رمان‌های خواندنی و جذابی است که به واسطه تم عاشقانه و در عین حال رمانتیک‌ی که دارد، خوانندگان زیادی را تحت تأثیر قرار داده است.

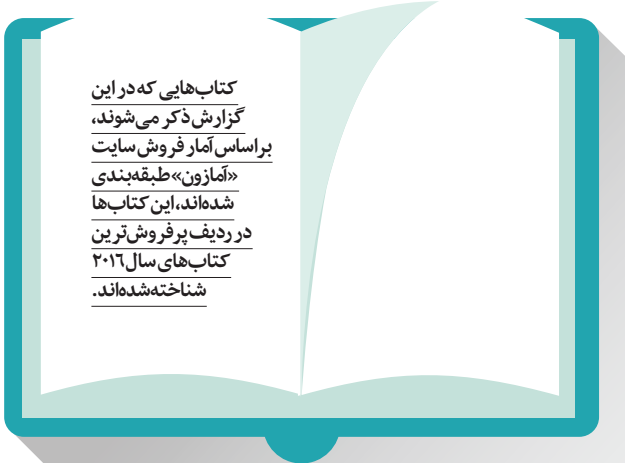

«هری پاتر»

این کتاب درواقع آخرین مجلد از مجموعه هری پاتر نوشته جی. کی رولینگ است.

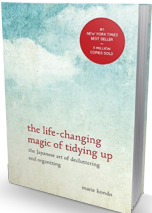
کتاب‌هایی که در این

گزارش ذکر می‌شوند، براساس آمار فروش سایت «آمازون» طبقه‌بندی شده‌اند. این کتاب‌ها در ردیف پرفروش‌ترین کتاب‌های سال ۲۰۱۶ شناخته شده‌اند.

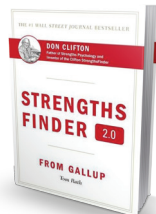
«سحر و جادوی زندگی در حال تغییر»

این کتاب هم یکی دیگر از کتاب‌هایی است که به واسطه درونمایه‌ای که دارد مورد توجه برخی مخاطبان طیف ادبیات ترجمه قرار گرفته است. این کتاب را ماری کوندوی ژاپنی نوشته و موضوع آن درباره فنگ‌شویی است.

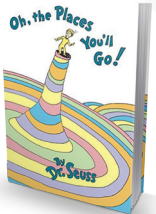
«جویندگان قدرت»

این کتاب به قلم تام راث نوشته شده و به خوانندگان کمک می‌کند به شناسایی استعداد‌های خود بپردازند و نقاط قوت شخصیتی‌شان را پیدا کنند.

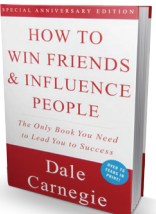
«مکان‌هایی که خواهید رفت»

این کتاب نیز یکی از آثاری است که به وسیله سوس نوشته شده است. سوس دراین کتاب به مدد تصاویر رنگی و زیبا، خوانندگان را با فرازونشیب‌های زندگی آشنا می‌کند.

«آیین دوست‌یابی»

اگر قرار باشد به یکی دیگر از کتاب‌های پرفروش سال ۲۰۱۶ اشاره کنیم باید به اثر «آیین دوست‌یابی» نوشته دیل کارنگی اشاره کنیم. این کتاب همان‌طور که از نامش پیداست، توانسته طیف مخاطبان گوناگون از جوانان تا افراد مسن را در برگیرد.

یک مترجم، یک کتاب
مترجم این کتاب فخرالدین میرومضانی است.

کتاب درباره بی‌عدالتی، تبعیض نژادی و اعدام یک بی‌گناه است و وکیلی تلاش می‌کند در مقابل تمام اینها ایستادگی کند و متهم سیاه‌پوست را از مرگ برهانند.

۱۹۶۴
جوایز ادبی
رمان «کشتن مرغ مقلد» در اولین سال انتشار برنده جایزه پولیتزر شد.

از ۱۹۹۸ تا امروز
۴۰ زبان
این رمان تاکنون به ۴۰ زبان دنیا ترجمه شده است.

از ۱۹۶۳ تا امروز
۵ میلیون
فروش ۵ میلیون نسخه در اولین سال انتشار یعنی ۱۹۶۴

۱۹۶۳
رمان «کشتن مرغ مقلد»
هارپرلی نویسنده آمریکایی

